מסורת הש"ס

א) [לעיל פג:], ב) לעיל ג: ח: ב"ב קעו., ג) [נ"ל אלעזר ועי' תוי"ט דגרסי' אלעזר בלא יו"ד וכן בפיסקא דלקמן ובכל הסוגיא וכן גרסי' הכא שאר מקומות איתא רבי אלעזר], ד) [לעיל עט:], ה) [לעיל פא:], ו) פ"ח ל"ג, ז) [לעיל עט:], ח) ב"מ נה: לעיל ה:, ט) [דף פ.], י) [כתובות נו:], כ) [ע"ב], ל) [לעיל ה:], מ) [ועי' תוס' כתובות נח. ותוס' קדושין יח. ד"ה הנהו].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם ניסת וכו' דלר' מאיר הוולד ממזר (ולמאן דמוקי לה וכו' כמאה עדים דמי) תא"מ ונ"ב נ"ל הגה"ה היא ומתוס' דרפ"ק לקחו לפרש כן: (ב) ד"ה והאיכא וכו' לעיל כ"ב דף עט ע"ב:

◆

לעזי רש"י

קוגילו"ן. סרוק (פסולת שנוצרת מזיקוק כסף).

◆

תוספות רי"ד

של שטר מוכיח: ולעלם לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום אי את אשתי ולמחר (אין) את אשתי מהו פי' המורה אע"ג דרב גופיה פסק הלכה כר' יוסי בפ' יש נוחלין הכא אמר לאפוקי מדר' יוסי משום דבעא לאפוקי נפשיה מפלוגתא ויש מי שאומר דהדר ביה מההוא ועקרה לדר' יוסי דלית הלכתא כותיה אף בשטרות ויש מי שאומר דלכתחלה לא עבדינן כר' יוסי ואי עבד כר' יוסי עבד ויש מי שאומר הלכה כר' יוסי בשטרות אבל לא בגיטין. והנכון בעיני שזהו העיקר שחילוק יש בין שטרות לגיטין כדאמרן לעיל בפ' מי שאחזו במאי דתנן זה גיטיך אם מתי לא אמר כלום אמר רב הונא וחולצת ולא מתייבמת ושקלינן וטרינן בה טובא ומסקינן דר' יוסי אמר זמנו של שטר מוכיח עליו בין בשטר שלאחר מיתה הוא כתוכו וכן בגט שהוא ע"פ אבל רב הונא פשיט ליה דבשטר הלכה כר' יוסי מפני שהתנאי שלאחר מיתה כתוב בתוכו וגם הזמן כתוב בתוכו אבל בגט שהזמן כתוב בתוכו והתנאי שלאחר מיתה אמר לה על פה מספקא ליה אי הלכה כר' יוסי בהא שיועיל זמנו של גט שהוא כתוב לתנאי דלאחר מיתה שהוא בפה ומ"ה אמר חולצת ולא מתיבמת ורב הונא דפסיק הלכה כר' יוסי מרב פשטו ליה כדאמרי' התם א"ל הכי אמר רב הלכה כר' יוסי וכמו שרב הונא חולק בין גט לשטר דבשטר פסק הלכה כר' יוסי ובגט לא ה"ה הכי נמי חולק רב אע"ג דפסק הלכה כר' יוסי בשטרות בגטין לא נראו לו דבריו ומ"ה אמרינן לאפוקי מדר' יוסי ולא ק' דידיה אדידיה. והתקין שיכתבו בגיטין כך כדי שיהו רגילין להרגיל את ש"מ לומר כך בשעה שנותנו לה מהיום אם מתי אבל אם השכיב מרע לא אמר בפיו מהיום הכתיבה שאנו כותבין

גמרא

אלאפוקי מדבעא מיניה ברבא מרב נחמן דאמר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי: גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעצמך: אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא דנן מוצדק לעבדו ופטיר ועטיר מן חרורי ומן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא ורשום דאיניש לא אית עלוהי ומנוק' מכל מום ומן שחין דנפיק עד טצהר חדת ועתיק מאי אסותיה אמר אביי גינברא ומרתכא וכבריתא וחלא דחמרא ומשחא דזיתא ונטפיק חיורא ושייפי ליה בגדפא דאווזא: **מתני'** גשלשה גיטין פסולין ואם נשאת הוולד כשר דכתב בכתב ידו ואין עליו עדים היש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר רבי ואליעזר אומר זאע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים חשאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם: **גמ'** ותו ליכא והא איכא טגט ישן התם לא תצא הכא תצא הניחא למ"ד הכא תצא אלא למ"ד הכא לא תצא מאי איכא למימר התם תינשא לכתחל' הכא דיעבד והא איכא יגט קרח התם הוולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לרבי מאיר כ(דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר) אלא לרבנן מאי איכא למימר התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד הכא תצא מאי איכא למימר במקושר לא קא מיירי והא לאיכא שלום מלכות התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד תצא מאי איכא למימר (התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר) מוקים לה כדרבי מאיר והתם הולד ממזר הכא הולד כשר מנינא דרישא למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי מנינא דרישא למעוטי הני דאמרן מנינא דסיפא למעוטי הא מדתניא המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר (לה) בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר דברי רבי מאיר וחכ"א אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים: אמר רב כתב ידו שנינו אהייא אילימא ארישא פשיטא כתב ידו קתני ואלא אמציעתא הרי יש עליו עדים נאלא אסיפא יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד

ודוקא

תוספות

מן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא. נראה לר"י דגרסי' איפכא מן ערורי ומן עלולי מלכא ומלכתא דלשון עלילה שייך במלך וערעורי גבי שאר כל אדם: **רושם.** פי' בקונטרס רושם וסימן שעושין לעבדים ואית ספרים דגרסי ורשו דאינשי פי' שאין עליו מלוה:

מן עלולי מלכא. כן הוא כמו שפי' בקונטרס כאן דמוכתב למלכות הוי מקח טעות כדאמרי' בהאומנין (ב"מ פ.) ובהמוכר פירות (ב"ב צב:) אמרינן בהדיא דאומר לו הרי שלך לפניך ובפ"ק דקידושין (דף יח.) ובפ' אע"פ (כתובות נח.) גבי סימפון בעבדים ליכא למימר מאי אמרת ליסטיס מזויין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו צריך לפרש כמו שפי' ר"ת קלא אית להו ולא שכיחא ולא כמו שפי' בקונטר' התם קלא אית להו וסבר וקביל ומאי דאתקין לכתוב בשטרא לא הוי אלא לשופרא שלא יטעו העולם כמו חרורי דפשיטא שאם משוחרר הוא שהמקח בטל מ): **עד** טצהר. והא דאמרינן סימפון בעבדים ליכא אי בכרכי הא קא חזי ליה אי בגוואי לא איכפת ליה היינו במומין שהן עליו עתה אבל כאותן שיבאו עליו אחר כך ולא יהיה אז ראוי למיקם קמיה ודאי הוי מקח טעות אף על גב דכי האי גוונא משכחת סימפון בעבדים איכא למימר דהא לא שכיחא: **שלשה** גיטין פסולין. לעיל (דף ג:) פירשתי ומה שפי' בקונטרס דהך משנה לא כרבי אלעזר ולא כר"מ אין נראה דאיכא בגמ' דמוקי לה כר' מאיר: **מוקי** להא כר' מאיר. נראה דלא גרסי' הכא דאמתני' קאי: **מניינא** דסיפא למעוטי הא דתניא כו'. כל משניות מפיק מחד מיעוטא ממניינא דרישא והך ברייתא ממניינא דסיפא ואשמעינן דמתרצתא היא ורבינו יצחק אומר דהך ברייתא איצטריכא מיעוטא לחוד לפי שיש תקנה אפי' לר"מ אפילו לכתחלה לינשא שיכול ליטלו הימנה וליתנו לה קודם נישואין: **אמר** רב כתב ידו שנינו כו'. דוקא כתב ידו ועד אבל כתב סופר ועד לא אפי' בספרא מובהק דסבירא ליה לרב חתם סופר שניהו כדפירש בקונט' ורבינו חננאל גרים דוקא כתב ידו ועד הוא דפסול ואם ניסאת הוולד כשר אבל כתב סופר ועד תינשא לכתחלה ושמואל אמר אפילו כתב סופר ועד דוקא בדיעבד כשר והתנן כתב סופר ועד כשר ומשני התם בסופר מובהק וגירסא זו אינה בשום ספר ועוד יש לומר דלרב כתב סופר מובהק ועד כשר לכתחלה אבל בסופר שאינו מובהק ועד פסול אפילו בדיעבד:

יש

רש"י

לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום הרי את אשתי ולמחר הרי את אשתי. מהו ופשט ליה כיון דפסקה פסקה אפ"ה תקן דלא לעביד הכי שלא להוציא לעז על הגט: **מוצדק לעבדו.** דינו פסוק לעבדות שאין שום ערעור במכירה: **ופטיר ועטיר מן חרורי.** ופרוש ומופלג מכל חירות כמו הנפטר מרבו (יומא דף נג.): **ועטיר.** כמו עיטרא שטר חלוקה. רק הבמות לא סרו (מלכים ב יב) מתרגם לא עטרא: **ומן ערורי מלכא ומלכתא.** ומערעור המלך והמלכה שלא חטא להיות מוכתב למלכות ליהרג שאם היה מוכתב למלכות מקחו בטל כדאמר בב"מ בהשוכר ט): **ורשום דאיניש.** רושם סימן שעושין על העבדים כדאמרי' במסכת שבת (דף נח.): **לא אית עילויה.** מאדם אחר חוץ מן המוכר הזה: **ומנוקה מכל מום.** כמו לסטים מזויין דמקחו בטל: **ומן שחין דנפיק עד טצהר.** ומכל שחין שיצא בפניו עד שתי שנים דמאיס למיקם קמיה: **עד טצהר.** בל' פרסי שתי שנים. והאי דקא אמרי' י) סמפון בעבדים ליכא היינו היכא דזבין סתמא אבל הכא כיון דאתני מקחו בטל וזה עכשיו אין לו שחין ולכך שחין ישן שהולך לו חוזר עד שתי שנים לפיכך עד ב' שנים מתנה עמו שאם יצא בו אותו שחין עד שתי שנים שיהא מקחו בטל לפי שכבר היה בו המום הזה ולא ראהו: **גינברא.** כמשמעו זנגביל: **ומרתכא.** פסולת סיגי כסף שיוצא ממנו במקום שמתיכין אותו בשעת חפירתו מן ההרים וקורין לו קוגילו"ן: **וכבריתא.** גפרית: **ושייף ליה בגדפא דאווזא.** וכן אותו בנוצה של אווז: **מתני' ואם ניסת הולד כשר.** האי תנא לאו כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדי חתימה כרתי דלרבי מאיר הוולד ממזר (א) ולמאן דמוקי לה בגמ' כרבי מאיר איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי ולאו כרבי אלעזר סבירא ליה דאמר עדי מסירה כרתי דהא פליג רבי אלעזר בסיפא אלא כיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קרינא ביה ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא ומיהו רבנן פסלינהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר הלכך לא תינשא ואם ניסת הוולד כשר ודוקא כתב ידו אבל כתב סופר ואין שם עד הוולד ממזר: **זמן.** תקנתא דרבנן משום בת אחותו כדאמרינן בפ"ק (לעיל דף יז.): הלכך הולד כשר: **אלא עד אחד.** פליגי בה בגמרא כ) איכא למ"ד אכתב ידו קאי אפילו הכי אשמועינן דלכתחלה לא ורישא אשמועינן דאפי' אין בו עד אם ניסת הוולד כשר ואיכא למאן דאמר אכתב סופר קאי ואפי' הכי הוולד כשר דסופר הוה ליה במקום עד שני: **ר' אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים.** ואיתו כתב ידו: **אלא שנתנו לה בפני עדים כשר.** לינשא לכתחילה: **תיקון העולם.** שמא ימותו עדי מסירה ויבא הבעל ויערער לומר לא גירשתיה: **גמ' ותו ליכא.** גיטין פסולין לכתחילה והולד כשר: **והאיכא גט ישן.** דאמרינן לעיל (ב) בגמ' אם ניסת לא תצא: **הכא תצא.** רב ולוי פליגי בה לקמן בשמעתין ל): **התם.** אמרינן בגמ' אם נתגרשה תנשא לכתחלה בפרק הזורק (לעיל עט:): **הניחא לרבי מאיר.** דאמר מ) כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר: **אלא לרבנן.** אי מתני' דהכא דרבנן היא ניתני נמי הכא גט קרח: **התם תצא.** אפילו לרבנן: **שלום מלכות.** דאמרינן בהזורק (שם עט:) כתב לשם מלכות כו': **מניינא דרישא.** שלשה גיטין פסולין: **מניינא דסיפא.** הרי אלו ג' גיטין פסולין ומשמע מיעוטא הני ותו לא: **הני דאמרן.** ואשמעינן דמתני' ר"מ היא דאמר התם הולד ממזר: **למעוטי הא דתניא.** דהכא הולד ממזר כר' מאיר ואשמועינן מתני' דברייתא מתרצתא היא דאפילו כה"ג משוי ליה ר"מ ממזר: **אי נימא ארישא.** דליכא שום עד: **אלא אמציעתא.** שפסול משום זמן מה לי כתב ידו מה לי כתב סופר הרי יש עליו עדים:

ודוקא

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' ט סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלא סעיף ה:
מד ב מיי' שם פ"א הל' יד סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' כ:
מה ג מיי' שם הל' כה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמ סעי' א:
מו ד מיי' שם פ"א הל' טו סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קלג סעיף א:
מז ה מיי' שם הל' כד ופי"ג שם הל' ח סמג שם טוש"ע שם:
ו [טוש"ע שם סי' קמח סעיף א]:
מח ז מיי' שם פ"א הל' יד סמג שם טוש"ע שם סימן קל סעיף כ:

◆

מוסף רש"י

שלשה גיטין פסולין. לכתחילה (לעיל ג:) לינשא בו (רשב"ם ב"ב קעו.). **כתב בכתב ידו.** ידי הבעל (לעיל ג:). **ואין עליו עדים.** אלא שנמסר לה בפני עדים, לעדי מסירה כרתי לה בדיעבד (רשב"ם ב"ב קעו.). **ואין בו זמן.** כלומר זמן נכתב (לעיל ג:). **ואין בו אלא עד אחד.** וכתב ידי סופר (שם). **וגובה מנכסים משועבדים.** כלומר ואם שטר מלוה הוא אותו השטר הכתוב בכתב ידו ואין בו עדים אלא שמסרו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים (ב"ב שם). **גט קרח.** ראה רש"י לעיל פא ב. **המביא גט ממדינת הים.** לאשה, שעשאו בעלה שליח להוליכו לגרש, הצריכוהו לומר בפני נכתב ונחתם, והטעם מפרש לפי שאין בקיאין לשמה ואין עדים מצויין לקיימו (ב"מ נה:). **יוציא.** מי שנשאה על ידי גט זה (שם ולעיל ה:).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

בו מיומא דין שיעידו העדים כי כך אמר הבעל כשהיה ש"מ כדי שיהיו זריזין לאמר ש"מ לומר כך שאם לא יאמר כך נמצא שמעידין עדות שקר (ויגיד עליו דינו) ולעלם לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן אילו אמר הבעל היום אי את אשתי ולמחר את אשתי א) ואנו כותבין גט ולעלם מועיל כלום אלא תקן שיכתבו כך כדי להרגילם בכך שאם הבעל רוצה לומר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי שישחקוהו ליתן גט לצמיתות כמו שכותבים בגט ולעלם ותהא עדותן קיימת וה"ה הכי נמי מיומא דין ולעלם תקן לכותבו בגיטין בעבור ש"מ שיתן גט לאשתו בתנאי אם מתי שיהו מרגילים אותו לומר מהיום ולא יסמכו על זמן שכתבו בגט כר' יוסי ותהא עדותן קיימת שכותבין בגט מהיום ודומה זה למאי דאמרי' בפ' הזהב אמר רב ששת בריה דרב אידי כמאן כתבי' האידנא במנא דכשר למקנייא ביה במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר קונין בפירות. דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין במורינא. למקניא לאפוקי מר' לוי דאמר קונין בכליו של מקנה ביה למעוטי מטבע שכל זה שאנו כותבין בשטרות הוא כדי להרגילם

בתוך הגט מיומא דין אינה מועלת כלום דהא לר' יוסי כך מועיל זמן הגט כמו מהיום לרבנן ורב הונא ס"ל כר' יוסי ואפ"ה קאמר דלא מהני זמן שהוא בכתיבה לתנאי דלאחר מיתה שהוא בפה (והם) (וה"ה) הכי לרבנן אע"ג דכתיב מהיום לא מהני לתנאי דהוא ע"פ כדפריש המורה ז"ל חזר בו ממה שכתב מהיום ולא נתנו לה אלא שיקנה לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה. וזה הטעם צריך לתת לחבר שהוא יודע מה כתוב בגט אבל ההדיוטות שאין יודעים מה כתוב בו בלתי זה הטעם אינו כלום שהרי אנו מלמדין אותו שיאמר לה הרי זה גיטיך אם מתי הנה כל כונתו היא להקנותו לה לאחר מיתה ומה יודע הוא שבגט כתוב בו מהיום בודאי עיקר הגט אין צריך הבעל לדעת אותו כראוי והבעל יאמר לה הרי זה גיטיך והיא מגורשת שספר כריתות נתן לה ואינו צריך שיבין הוא דברי הספר שאם היה צ"ל לה דברי הספר בפה היו זקוקין להבינו אלא כיון שאין האשה מתגרשת אלא בספר ולא בדברים אע"פ שאינו יודע מה כתוב בו היא מגורשת באומרו לה הרי זה גיטיך אבל התנאי שתלוי באמירת הבעל מה יועיל לכתוב בגט והבעל לא יבין בו הלכך הטעם שנתן המורה שמא יחזור בו אין ראוי לחוש דהא אינו יכול לחזור בו אלא להדיוטות ולפיכך תיקן רב שיכתבו

שלא יעשום בענין אחר שאם יעשום בענין אחר מה מועלת כתיבתם הלא הן מעידים שקר אלא ודאי העיקר הוא שהם יעשו כן ועל מה שעשו הם אנו מעידים. גם הנה בש"מ צריך לומר מהיום ואנו מעידים שכך אמר. והכי הוא משמעות דברי רב מדקאמר איך פלוני פטר ותריך וזהו לשון עדות שמעידים העדים כי כך היה המעשה: גופו של גט שחרור הרי את בן חורין הרי את לעצמך אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא מוצדק לעבדו ופטור ועטור מן חרורי ומן עלולי מלכא ומלכתא ורשם דאינש לית עילוהי מנוקה מכל מום ומכל שחין דנפיק ביה עד שצהר וחדת ועתיק פי' מוצדק לעבדו דינו פסוק לעבדות שאין שום ערעור במכירה זו ופטיר ועטיר מן חרורי פרוש ומופלג מכל חירות כמו הנפטר מרבו ועטור כמו עטרא שטר חלוקה רק הבמות לא סרו תרגומי' לא עטרא ומן ערורי מלכא ומלכתא פי' מערעור (ועלילות) המלך והמלכה שלא חטא שיהא מוכתב למלכות שאם היה מוכתב למלכות מקחו בטל כדאמרינן בהשוכר בבבא מציעא רושם סימן שעושין על העבדים כדאמרן במס' שבת לא איתא עילויה מאדם אחר חוץ מן המוכר הזה ומנוקה מכל מום ומכל שחין דנפיק ביה עד שצהר היכא דזבין סתמא אבל הכא דאתני מקחו בטל [illegible]

א) נראה דצ"ל אי הוי גיטא אי לא ולכן אנו כותבין בגט ולעולם [illegible] כלום ס"ל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones